

JOKO ARDURATSURAKO JARDUNBIDE EGOKIAK

Apustu-Etxeetako langileak

Euskadi, auzolana

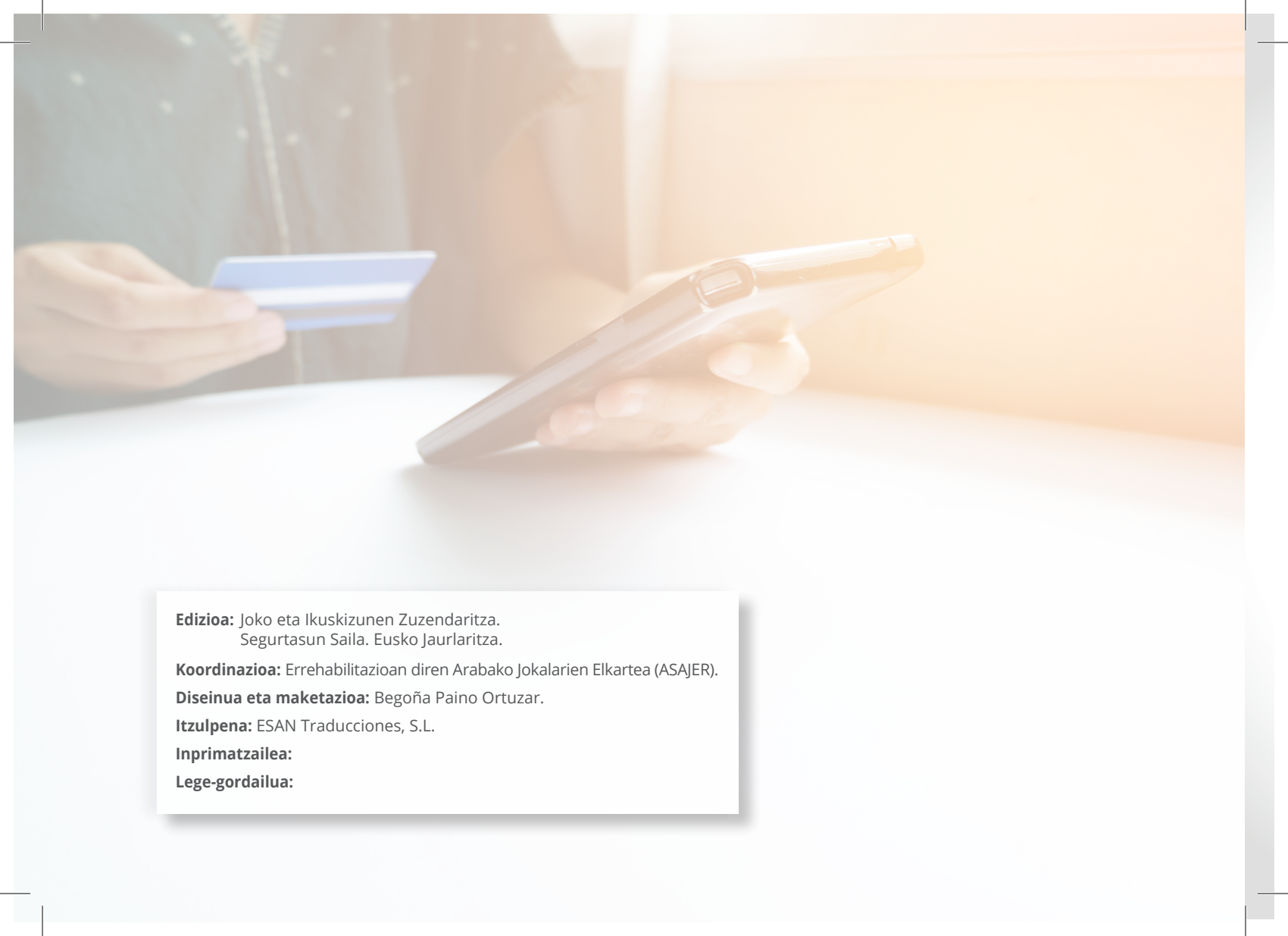
EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

SEGURTASUN SAILA

DEPARTAMENTO DE SEGURIDAD

Edizioa: Joko eta Ikuskizunen Zuzendaritza.
Segurtasun Saila. Eusko Jaurlaritza.

Koordinazioa: Errehabilitazioan diren Arabako Jokalarien Elkartea (ASAJER).

Diseinua eta maketazioa: Begoña Paino Ortuzar.

Itzulpena: ESAN Traducciones, S.L.

Inprimatzailea:

Lege-gordailua:

Jokalariaren profila 25 urtetik 34 urtera bitarteko gizon bat da, edo adinez nagusiagoa, 55etik 64ra bitartekoa, ezkongabea, lana duena eta banaka jolasten duena. Hasteko adina 19 urte da, eta joko-makinekin hasten da. Hori ere bada beren arazoan jatorria.

- **Eskuragarritasuna.**
- **Anonimatua.**
- **Arriskuaren hautematea txikitzen du.**
- **Jokoaren bidez arazoetatik eta kezketatik ihes egiteko aukera handitzen du.**
- **Ingurunetik deskonektatzeko erraztasun handiagoa.**
- **Apustuaren eta emaitzaren arteko azkartasuna.**
- **Interakzioa.**
- **Simulazioa. Lineako jokoen web-orri gehienek eskaintzen dituzten “demoak”, zeinetan benetako diruarekin apusturik egiten ez den.**

JOKOAREKIKO MENDEKOTASUNA EDO LUDOPATIA

Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) arabera, adikzioa gaixotasun fisikoa eta psikoemotionala da, substantzia, jarduera edo harreman batenganako mendekotasuna edo beharra sortzen duena.

Zeinuetasintomen multzoan faktore biologikoak, genetikoak, psikologikoak eta sozialak daude. Zorigaiztoko gaixotasun progresiboa da, kontrolik ezako gertakizunez, pentsamenduaren distorsioz beterikoa. Gainera, gaixoez ez dute onartzen gaixo daudela.

Jokoarekiko mendekotasuna duten pertsonek ez dute beren joko-jokabidea kontrolatzen: denbora eta diru asko erabiltzen dute jolasteko, zailtasunak dituzte jolasten gelditzeko; jolasteari behin betiko uzteko saiakerak egin arren, ez dute lortzen; ondorio negatiboak gorabehera, jolasten jarraitzen dute, eta, ondorioz, beren ongizate psikosoziala eta beren familiara jartzen dute arriskuan, bai eta beren lana, gizarte-harremanak, eta ekonomia ere.

“Adikzioek pertsona harrapatzen dute, aske izatea galarazten diote eta arazoak sortzen dizkiote bere inguruarekin.”

Orainez du irabazteko jokatzeko, galdutakoa berreskuratzeko baizik. Maileguak, jokoan gastatutako soldata, lapurreta edo iruzur txikiak, familia zein lan-harreman hondatuak... Horiek dira sortzen diren ondorioetako batzuk, eta, dirurik lortzen ez dutenez eta azkenean lortutakoa galduko dutenez, arazoak txarrera egingo du. Jokalariak, orduan, arazo bat duela jakin eta haren familiari, lagunei eta abarri aitortu behar die. Eta jokatzeari utziko diola erabaki eta promes egiten du. Horrek denbora gutxi iraungo du, eta, laster, dirua berreskuratu bezain pronto jokatu du berriz.

ETSIPEN-FASEA

Fase honetan jokoak intentsitate handia du jokolariarengan, eta jokalaria jolasteko baino ez da bizi. Ez da familiaz, lagunez eta lanaz arduratzen. Horrek arrisku handiak dakartza: arazo finantzario eta legal handiagoetan nahastea. Puntu horretan, jokalaria patologiko gehienek lana galdu dute jadanik. Urduritasuna eta suminkortasuna handitzen zaie, lo egiteko arazoak dituzte, gutxi jaten dute eta bizitza ez zaie atsegina

egiten. Nekatuta sentitzen dira psikologikoki eta fisiologikoki; laburbilduz, etsita. Horrek guztiakikara-egoera eragiten dio jokolariari, honako hauengatik: zor handiengatik, dirua azkar berreskuratu nahi izateagatik, bere familiaren eta lagun besterentzeagatik (banaketa edo dibortzioengatik ere bai), izen txarra hartzeagatik eta lehen faseko irabaziegunetara itzultzeko nostalgiarengatik. Puntu horretan aukera gutxi antzematen ditu: bere buruaz beste egitea, kartzela, ihes egitea edo laguntza eskatzea.

Lesieurek eta Rosenthalek (1991) laugarren fase bat gehitu zuten:

ITXAROPENIK EZAKO EDO ABANDONUKO FASEA

Fase honetan jokalariek onartzen dute ezingo diotela jokatzeari inoiz utzi. Jokatzeko jarraituz gero irabaziko ez dutela jakinda ere; **jokatu beharra dute**, neke-neke eginda egon arte jokatzeko dute. Une horietan negatiboa da iragarpena, beren **joko-jokabide konpultsiboari gehitzen baitzaio konpontzeko ezer egiteak ez duela ezertarako balio ustea.**

- **Kezka:** sarritan pentsatzen du jokoan eta izan dituen esperientzietan, iragane koetan, gaur egunekoetan edo beren fantasiek eragindakoetan.
- **Tolerantzia:** Apustu handiagoak egitea edo maiztasun handiagoarekin egitea emozioa denbora luzeagoz sentitzeko.
- **Abstinentzia:** joko-saioak murrizteko edo amaitzeko saiakera eginez gero, egonezina edo suminkortasuna agertzen du.
- **Ihesbidea:** jokoa arazoetatik ihes egiteko edo go-go-aldarte a hobetzeko bide bat da.

- **Galdutako dirua berreskuratzea:** galtzen duenean, jokatzen jarraitu behar du galdutakoa berreskuratzeko.
- **Gezurrak:** Familiari, lagunei edo lankideei gezurrak esaten dizkie bere joko-jokabidea ezkutatzeko.
- **Kontrolaren galera:** Zailtasunak ditu joko-jokabidea kontrolatzeko.
- **Legez kanpoko ekintzak:** zenbait alditan jokabide kriminala izan dezake jolasteko dirua lortzeko edo galdu duena berreskuratzeko.
- **Harreman garrantzitsuak arriskatzeta:** jokatzen jarraitzen du jakinda ere bikotekidearekin harremana, lana edo bere bizitzan garrantzitsua den beste edozer gauza galduko duela.
- **Besteen baliabideak:** familiarengana, lagunengana edo hirugarren pertsonengana jotzen du dirua utz diezaioten, jokatzen galdu duelako edo berriz jokatu nahi duelako.

Joko arduratsua **aisialdi eta entretenimendu-jarduera** da eta ez ditu inoiz oztopatzen betebeharrak sozialak, profesionalak edo familiakoak.

Jokalaria arduratsua da **jokalaria sozial** deritzona. Haren joko-jokabideak honako ezaugarri hauek ditu:

- **Noizean behin** jolasten du.
- **Dibertitzeko eta entretenitzeko edo gizarte-harreman gisa** jolasten du. **Ez, berriz, dirua irabazteko.**

- Badaki zortea izanez gero irabaziko duela, baina galdu egin daitekeela ere badaki. **Erabakiak hartzeko gertakarietan oinarritzen da**, eta apustu egin nahi duen diruaren eta horretarako denboraren kontrola mantentzen du. **Ez du haren joko-jokabidearen kontrola galtzen.**
- **Joko-esperientzia atsegina eta dibertigarria da.**
- **Jokoak sortutako gatazkarik ez du, ez familian, ez lanean, ezta arlo ekonomikoan ere.**

JOKO ARDURATSUAREN SUSTAPENA

Jokoaren enpresa-operadoreek joko arduratsua sustatzeak honako eremu hauetan kokatzea esan nahi du:

- **Informazioa:** Zorizko jokoei eta beren arriskuei buruzko informazioa izatea, bai eta joko

arduratsuari buruz ere. Informazio hori ematea jokalariei.

- **Sentsibilizazioa:** Langileek sentsibilizazio-lanak egitea jokoarekiko adikzioa nahasmendu bat dela adierazteko, ez baita bizio bat. Pertsona kaltetuek kontrola galdu dute beren joko-jokabidearen gain.
- **Prebentzioa:** Kolektibo kalteberen inguruan hartu beharreko neurriak (adingabeak, gazteak, pertsona nagusiak, mendeko pertsonak...).
- **Arriskuak identifikatzea:** Joko-jokabidearen arriskuak ezagutzea, horiek identifikatzeko gai izateko. Horretarako tresna bat emango zaie langileei, helburu horrekin lagun dezaten.
- **Jardunbide egokiak:** Enpresek eta beren langileek joko arduratsua sustatzeko hartu beharreko neurriak.

JARDUNBIDE EGOKIAK JOKO-ENPRESEK ETA BEREN LANGILEEK JOKO ARDURATSUA SUSTATU DEZATEN

- Joko-eskaintza aisia-modu bat da, gizarte-jarduera bat, ez, berriz, irabazi ekonomikoak lortu ahal izateko bizimodua.
- Joko arduratsua zer den eta laguntza non eska daitekeen adierazten dituzten liburuxkak ematea.
- Jokalariei mailegurik ez ematea, ezta beste edozein motatako krediturik edo finantza-laguntzarik ere.
- Joko-lokaletan edo jokoaren inguruko web orrietan eskaintzen diren jokoaren inguruko informazioa ematea, baita jokoan gehiegi aritzeak eragin ditzakeen kalteei buruz ere.
- Bezeroei sustapen-mailanga ez jasotzeko eskubidea gauzatzen laguntzea.

- Publizitatea eta sustapena modu arduratsuan egiten direla bermatzea: araudia betetzen duela, ez dela engainagarria edo faltsua, eta adingabeei, pertsona kalteberei edo babesgabeko kolektiboek zuzenduta ez egotea.
- Langileei prestakuntza-ikastaroak ematea, joko arduratsuaren sustapenarekin lotutakoak.
- Jokoak egiten diren eta joko-makinak jarrita dauden leku guztietan, agerian egon behar da, jendeak ikusteko moduan, joko arduratsuari buruzko informazioa, Jokoaren Agintaritza Arautzaileak banatutako testuan ezarritako moduan eta formatuan. Betebehar bera izango dute joko-lekuek eta -webguneek.
- Joko-lokaletan erabiltzaileen eskura dauden informazio-orrietan informatuko da adin txikikoek debekatuta dutela jokoan parte hartzea.
- Honako hauek debekatuta izango dute lokaletara sartzea:
 - Adingabeek joko-kasinoen, bingo-aretoen, joko-aretoen eta apustu-lokalen kasuan.
 - Mozkortuta zantzurik duten edo substantzia psikotropikoen eraginpean dauden pertsonak, baita ordena, lasaitasuna eta jokoaren garapena aztoratu dezakeen jarrera oldarkorra edo bortitza dutenak ere.
 - Jokora sartzeko interdikzio-erregistroan dauden pertsonak, onartzeko kontrol sistemak aplikatu behar diren joko-lokaletan.

Apustu-Etxeetako

♦ ♠ ♥ ♣ langileak ♦ ♠ ♥ ♣

Apustu-Etxeak

Enpresa horien helburua apustu-jokoa eskaintzea da. Euskal Autonomia Erkidegoan 3 lizentzia daude. Establezimenduetan apustu-makina osagarriak egongo dira eta BH motako makinak izan ditzakete; gehienez, 3 makina eta 4 postu. Aurrez aurre joka daiteke, apustuak establezimenduan bertan eginez, enpresak jarritako makina osagarrietan. Halaber, webaren bidez egin daitezke apustuak, linean jokatuz. Azken kasu horretan, jokatu nahi duenak webaren bitartez sartu beharra dauka enpresaren orrian, eta zenbait datu emanez, bere burua erregistratu beharko du. Horrela, sortutako

kontuari esker, jokatzeko aukera izango du. Lineako jokoa kasuan, enpresa operadoreak eskaintza propioak egin ahal izango ditu.

Sozietatearen gizarte-erantzukizuna

(Euskadiko Autonomia Erkidegoko Jokoaren Araudi Orokorra, 2016)

18

- Errespetua adieraztea langileekiko, jokalariekiko, gizartearekiko oro har, eta ingurumenarekiko.
- Erabiltzaileei eskaintzen diren jokoen ezaugarriei buruzko informazioa ematea, baita jokoan gehiegi aritzeak eragin liezaizkiekeen kalteei buruz ohartaraztea ere. Horretarako, joko arduratsua, neurrizkoa, behartugabekoa eta kontzientea sustatuko da.
- Langileei joko arduratsuari buruzko prestakuntza-ikastaroak ematea.
- Agerian egon beharko da, jendeak ikusteko moduan, joko arduratsuari buruzko informazioa, Jokoaren Agintaritza Arautzaileak banatutako testuan ezarritako moduan eta formatuan.
- Beti ohartaraziko da adin txikikoek debekatuta dutela jokoan parte hartzea, eta Araudi honetan adierazitako Jokogalarazpenen Erregistroan sartzeko arau zehatzak zehaztuko dira.

Joko arduratsua

Zorizko jokoekiko eta apustuekiko ardura

Joko arduratsua da jokalariaen egoera eta baldintza pertsonalak kontuan hartzen dituzten joko-aukerak modu arrazional eta zentzuzko batean aukeratzea. Modu horretan, jokoa arazo izatera ez heltzea lortzen da. Joko arduratsuak informatutako eta hezitako erabakia dakar berarekin, beti ere, entretenimendu eta dibertimenduaren helburuarekin. Jokatutakoaren balioa inoiz ez dago jokalariai ahal duena baino altuago.

NOLA JOKATU DAITEKE MODU ARDURATSUAN?

- Diru-muga bat jarritz eta hori ez gaindituz.
- Jokatzeko denbora aurretik ezarritz.
- Jokatzeko dirurik ez eskatuz, ezta beste pertsona batzuei, ezta mailegurik ere.

- Entretenimenduari dagokion dirua jokorako erabiliz, hau da, oinarrizko beharrei (janaria, alokairua, fakturak...) zuzendutako dirua jokorako ez erabiliz.
- Jokoaren eta beste jarduera batzuen arteko oreka bilatuz.
- Irabazteko jokatu daiteke, baina argi eduki behar da galdu ere egin daitekeela.
- Jokatzeko orduan, alkoholaren kontsu-moa mugatuz.
- Emozionalki gaizki sentitzean edo hainbat arazo daudenean ez jolastuz. Izan ere, une horietan errazagoa da kontrola galtzea.
- Jokoak ez du eraginik izan behar familiarteko harremanetan edo harreman sozialetan. Ez da onartu behar.

Jarduketa egokia Apustu-Etxeetan. Joko arduratsuaren alde

Joko arduratsuari buruzko informazioa

- **Establezimenduek** joko arduratsuari buruzko informazioa emango dute zenbait modutan: liburuxkak, posterrak, flyers-ak, eta, ahal baldin bada, establezimenduan bertan dauden pantailetan ere bai.
- Liburuxka arrunt baten bitartez, bezeroek auto-debekuari buruzko informazioa izango dute. Bertan azalduko da auto-debekua non egin daitekeen, zer baldintza behar diren, eta abar. Establezimenduan lan egiten dutenek horren berri izan beharko dute,

eskatzen dutenei horri buruz informatu ahal izateko.

- Aretoan kartelak jarri ahal izango dira, bezeroei gomendatzeko jolasteko denbora eta diru-kopurua mugatzeko.
- **Apustu egiteko makina osagarriek**, ostalaritza-establezimenduetan eta joko-aretoetan daudenek, joko arduratsuaren jarraibideak agertuko dituzte beren pantailetan.
 - Hasierako pantailan agertu beharko dira, bezeroa edukiak ikusten edo apustuak egiten ari ez den guztietan.

- **Enpresaren webetan**, joko arduratsuari buruzko edukia erraz aurkitzeko modukoa izan beharko da, eta gomendagarria da hasierako orrian azaltzea.

Harremana bezeroekin

Apustu-etxearen establezimendu propioak:

- Establezimenduetako langileek prestakuntza jaso beharko dute joko arduratsuaren inguruko edukiei, zorizko jokoei eta apustuei buruz, baita horien abusuari buruz ere.
- Halaber, autodebekua zer den eta hura non eta nola eskatu jakin beharko dute.
- Langileak establezimendura joaten diren pertsonen arduratu behar dira.

- Establezimenduko langileek bezeroen jarrera behatuko dute. Honako hauengana gerturako dira:

- Urduritasuna, jokabide erasotzaileak, larritasun-zantzuren bat, egonezin edo ondoeza-portaeraren bat eta abar adierazten dituzten pertsonengana.

- Denbora luzez, 1 eta 2 ordu artean, lokalean apustu egiten ari direnengana. Beharrezkoa litzateke pertsona horien gerturatzea eta nola dauden galdetzea, jokia gelditzeko xedez.

- Langileek ezin diete dirurik laga jokalariei.

Enpresaren web-orria

- Jokalariari jokatzeko emandako denbora ikusteko aukera ematen dion programa bat izan beharko du, bai eta tarte batez gelditzeko iradokitzen diona ere; jolasten jarraitu ez dezan saiatzeko.
- Webak joko arduratsuan, zorizko jokoan eta apustuetan eta beren erabileran zein abusuan prestatuta dauden langileak izan beharko ditu, bai eta laguntza-iturrietarako esteka bat ere, harremanetarako telefonoak barne.
- Argi eta garbi agertu beharko da adingabeek ezin dutela bertan jokatu.
- Autodebekuari buruzko informazioa jasoko du, bai eta nola eta non egin daitekeen informazioa ere.

Aurreko guztiaren bidez, honako hauek lortu nahi dira:

- Jokatzeko ari den pertsonak:
 - Era arduratsuan jokatzeko, entretenimendua bilatzeko.
 - Gelditu eta deskantsatu ahal izatea, jokoari eskainitako denbora-tartea luzea baldin bada.
 - Bere jokabideari buruz hausnartzea.

Arriskuak hautemateko tresna

- Identifikatu ea noizbehinkako edo ohiko jokalaria den
- Gizona edo emakumea
- Adina
- Auto-kanporatzea. BAI/EZ
- Establezimenduan egon den denbora
- Alkohol-kontsumoa: BAI/EZ
- Tabako-kontsumoa: BAI/EZ
- Substantzia-kontsumoa (cannabis, kokaina...): BAI/EZ
- Eskatu al du mailegatutako dirurik? BAI/EZ
- Ikusi al duzu atentzioa eman dizun jarrerarik? BAI/EZ
- Ikusi al duzu uneren batean familiako kideren bat lokalean sartu ote den jokatzeari utz ziezaion? BAI/EZ
- Harremanetan jarri al da familiako kideren bat establezimenduarekin pertsonaren joko-jokabideari edo egonaldiari buruzko informazioa eskatzeko? BAI/EZ
- Aipatu al du uneren batean lokalera sartzeko debekatua izan nahi duela edo egin al du autokanporatzeari buruzko kontsultarik? BAI/EZ

Baliabideak

NON EGIN AUTODEBEKUA

JOKO ETA IKUSKIZUNEN ZUZENDARITZA
(EUSKO JAURLARITZA)

1. Arabako Lurralde Ordezkaritza
Donostia kalea, 1. Vitoria-Gasteiz
Tel.: 945 017 020
2. Bizkaiko Lurralde Ordezkaritza
Kale Nagusia, 81-1. sol. Bilbo
Tel.: 94 607 55 20
3. Gipuzkoako Lurralde Ordezkaritza
Vitoria-Gasteiz Hiribidea, 3-4. sol.
Donostia-San Sebastián. Tel.: 943 467 125

JOKO-MENPEKOTASUNA DUTEN PERTSONENTZAKO ARRETA

Gizarte-erakundeak:

Errehabilitazioan diren Arabako Jokalarien
Elkartea (ASAJER)

Araba Jenerala kalea, 25-1. sol. esk. 01005 Vitoria-
Gasteiz • Tel.: 945 140 469. asajer@telefonica.net

Ekintza Aluviz

San Joan kalea, 26 • 48901 Barakaldo
Tel.: 94 438 86 65 • ekintza.aluviz@telefonica.net

Ekintza BIBE

Alaberga auzoa, 59 behe solairu eskuina.
20100 Errenteria • Tel.: 943 340 202
ekintzabibe@gmail.com

Jokalari anonimoak

Sandiusterri, beheka • 20120 Hernani
Tel.: 943 331 103 (kan.565).
jugadoresanonimoshernani@gmail.com

Euskal Osasun Zerbitzua:

Lehen mailako arreta. Familia-medikuak

Tel.: 900 203 050

MOTZ (Mendekotasunen Orientazio eta
Tratamendu Zentroa)

Julián de Arrese kalea, 5 • 01010 Vitoria-Gasteiz
Tel.: 945 294 040